

ỨNG DỤNG PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC TÍCH CỰC TRONG GIẢNG DẠY TIẾNG VIỆT CHO HỌC VIÊN QUỐC TẾ TẠI HỌC VIỆN QUÂN Y HIỆN NAY

Lê Kim Hoàn

Khoa Ngoại ngữ, Học viện Quân y

Tóm tắt: Bài báo phân tích vai trò thiết yếu của phương pháp dạy học tích cực trong bối cảnh giáo dục hiện đại, đặc biệt là trong giảng dạy tiếng Việt cho học viên quốc tế tại Học viện Quân y. Bài viết đánh giá thực trạng, chỉ ra những thách thức và đề xuất bốn giải pháp trọng tâm nhằm nâng cao hiệu quả đào tạo. Các giải pháp tập trung vào đổi mới nội dung, đa dạng hóa hình thức, nâng cao năng lực giảng viên và ứng dụng công nghệ, góp phần đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao.

Từ khóa: Dạy học tích cực, Tiếng Việt, Học viên quốc tế, Học viện Quân y.

APPLICATION OF ACTIVE TEACHING METHODS IN TEACHING VIETNAMESE TO INTERNATIONAL STUDENTS AT THE CURRENT MILITARY MEDICAL ACADEMY

Le Kim Hoan

Faculty of Foreign Languages, Military Medical Academy

Abstract: The article analyzes the essential role of active teaching methods in the context of modern education, especially in teaching Vietnamese to international students at the Military Medical Academy. The article assesses the current situation, points out challenges and proposes four key solutions to improve training efficiency. The solutions focus on content innovation, diversifying forms, improving lecturers' capacity and applying technology, contributing to training high-quality human resources.

Keywords: Active teaching, Vietnamese, International students, Military Medical Academy.

Nhận bài: 04/06/2025

Phản biện: 07/07/2025

Duyệt đăng: 11/07/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế sâu rộng, việc đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, đặc biệt trong lĩnh vực quân sự và y học, ngày càng trở nên cấp thiết. Học viện Quân y, với vai trò là một trong những trung tâm đào tạo hàng đầu, thu hút đông đảo học viên quốc tế đến học tập và nghiên cứu. Đối với các học viên, tiếng Việt không chỉ là công cụ giao tiếp mà còn là chìa khóa để tiếp cận kiến thức chuyên ngành, hòa nhập môi trường học tập và rèn luyện. Tuy nhiên, việc giảng dạy tiếng Việt cho đối tượng đặc thù này luôn đặt ra nhiều thách thức do sự khác biệt về ngôn ngữ, văn hóa và yêu cầu chuyên môn cao. Để đáp ứng yêu cầu của thời đại, giáo dục cần vượt ra ngoài khuôn khổ truyền thống, không chỉ truyền thụ kiến thức mà còn phải trang bị cho người học khả năng tư duy, sáng tạo và giải quyết vấn đề. Nhà triết lý người Anh Charles Handy từng nhấn mạnh: “Để làm cho tương lai trở thành hiện thực, chúng ta cần phải tự tin và tin tưởng vào giá trị của chính mình. Đó là điều mà các trường học phải dạy cho mọi người”. Điều này đòi hỏi sự chuyển đổi mạnh mẽ sang các phương pháp dạy học tích cực, lấy người học làm trung tâm, khuyến khích họ chủ

động tham gia vào quá trình học tập. Bài báo này sẽ tập trung phân tích vai trò, thực trạng và đề xuất các giải pháp nhằm ứng dụng hiệu quả phương pháp dạy học tích cực trong giảng dạy tiếng Việt cho học viên quốc tế tại Học viện Quân y.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Vai trò của phương pháp dạy học tích cực

Phương pháp dạy học tích cực là một trong những xu hướng giáo dục hiện đại, hướng tới việc phát huy tối đa năng lực, sự chủ động và sáng tạo của người học. Về thuật ngữ, theo tiếng Latinh, tính tích cực là “actives”, tiếng Anh có nghĩa là “activity” dùng để chỉ: trạng thái hoạt động, khi tính tích cực gắn liền với hoạt động. Theo từ điển tiếng Việt, tích cực là có ý nghĩa, có tác dụng khẳng định thúc đẩy sự phát triển. Đi sâu hơn, theo quan điểm của A.M Xmolkina, phương pháp giảng dạy tích cực là phương pháp tích cực hóa hoạt động học tập và nhận thức của người học, thúc đẩy người học hướng tới những hoạt động tích cực trong suy nghĩ và thực tiễn của quá trình nắm ngôn ngữ, phương pháp này đòi hỏi không chỉ sự tích cực của người dạy mà cả người học. Vai trò của phương pháp dạy học tích cực được

thể hiện rõ nét qua các khía cạnh sau:

Một là, phát huy tính chủ động, sáng tạo của người học: Thay vì tiếp thu kiến thức một cách thụ động, học viên được khuyến khích đặt câu hỏi, tìm tòi, khám phá và tự xây dựng kiến thức cho bản thân. Điều này đặc biệt quan trọng trong việc học ngôn ngữ, nơi sự tương tác và thực hành là yếu tố then chốt. Albert Einstein từng nói: “Giá trị của một nền giáo dục không phải là dạy và học được nhiều sự kiện mà là đào luyện cho tinh thần biết tư duy”. Phương pháp tích cực giúp học viên rèn luyện tư duy phản biện và khả năng giải quyết vấn đề.

Hai là, nâng cao hứng thú và động lực học tập: Khi được tham gia vào các hoạt động đa dạng, có ý nghĩa, học viên sẽ cảm thấy hứng thú hơn, từ đó duy trì được động lực học tập lâu dài. Nguyên tắc tâm lý cũng chỉ ra rằng cần phải quan tâm đến tâm lý tích cực của người học, khuyến khích học viên thể hiện suy nghĩ, quan điểm và sự tự tin khi tham gia vào các hoạt động dạy-học.

Ba là, phát triển kỹ năng mềm: Kiến thức ngôn ngữ, phương pháp tích cực còn giúp học viên phát triển các kỹ năng quan trọng như làm việc nhóm, giao tiếp, thuyết trình, tư duy phản biện và khả năng tự học. Đây là những kỹ năng cần thiết cho bất kỳ ngành nghề nào, đặc biệt là trong môi trường quân sự và y học đòi hỏi sự phối hợp chặt chẽ.

Bốn là, cá nhân hóa quá trình học tập: Phương pháp tích cực cho phép giảng viên linh hoạt điều chỉnh nội dung và phương pháp phù hợp với năng lực, sở thích và phong cách học tập của từng học viên, từ đó tối ưu hóa hiệu quả học tập.

Năm là, tăng cường vai trò của giảng viên: Như Đặng Vũ Hoạt và Hà Thị Đức đã nhận định: “có thể nói rằng, vai trò chủ đạo của thầy có ý nghĩa cực kỳ to lớn đối với sự hình thành, phát triển tính tự giác, tích cực, độc lập của sinh viên, nghĩa là đảm bảo cho họ hoàn thành được hoạt động nhận thức có tính chất nghiên cứu”. Giảng viên trở thành người định hướng, hỗ trợ và truyền cảm hứng, thay vì chỉ là người truyền đạt kiến thức.

2.2. Thực trạng ứng dụng phương pháp dạy học tích cực trong giảng dạy tiếng Việt cho học viên quốc tế tại Học viện Quân y hiện nay

Học viện Quân y, với vai trò là một cơ sở đào tạo đặc thù, tập trung vào việc trang bị kiến thức y học và quân sự cho học viên quốc tế, chủ yếu

là học viên Lào, Campuchia. Do tính chất đặc thù này, việc giảng dạy tiếng Việt tại Học viện không chỉ dừng lại ở tiếng Việt giao tiếp thông thường mà còn phải tích hợp sâu rộng tiếng Việt chuyên ngành y học và quân sự, đặt ra những yêu cầu riêng biệt trong phương pháp giảng dạy.

Học viện Quân y đã và đang nỗ lực áp dụng các phương pháp dạy học tích cực, mang lại những hiệu quả nhất định nhưng đồng thời cũng đối mặt với không ít thách thức. Giảng viên tại Học viện đã thể hiện sự chủ động và ý thức cao trong việc đổi mới phương pháp giảng dạy. Họ không ngừng tìm tòi, ứng dụng các kỹ thuật dạy học mới nhằm thu hút và khuyến khích sự tham gia của học viên. Một số hoạt động dạy học tích cực như thảo luận nhóm, đóng vai, và thuyết trình đã được triển khai hiệu quả, tạo cơ hội cho học viên rèn luyện và thực hành tiếng Việt trong các tình huống cụ thể, giúp họ tự tin hơn trong giao tiếp. Hơn nữa, Học viện được trang bị cơ sở vật chất tương đối đầy đủ, tạo điều kiện thuận lợi cho việc ứng dụng công nghệ hiện đại vào quá trình dạy học, nâng cao hiệu quả truyền đạt kiến thức. Đặc biệt, học viên quốc tế thường có tinh thần học tập nghiêm túc, ý chí vươn lên mạnh mẽ, đây là một tiền đề quan trọng và thuận lợi để các phương pháp dạy học tích cực phát huy tối đa hiệu quả.

Bên cạnh những ưu điểm, việc ứng dụng các phương pháp dạy học tích cực tại Học viện Quân y vẫn đối mặt với nhiều thách thức. Áp lực về nội dung chuyên ngành là một trong những trở ngại lớn nhất. Chương trình học tiếng Việt phải bao gồm lượng lớn từ vựng và cấu trúc ngữ pháp chuyên ngành y học và quân sự. Sự khan hiếm của các tài liệu này đôi khi gây khó khăn cho việc tổ chức các hoạt động tích cực, làm giảm sự hứng thú của học viên. Sự khác biệt về ngôn ngữ và văn hóa cũng là một yếu tố cần được quan tâm. Học viên đến từ nhiều nền văn hóa khác nhau, với phong cách học tập và thói quen giao tiếp đa dạng, đòi hỏi giảng viên phải linh hoạt và nhạy bén để điều chỉnh phương pháp dạy học cho phù hợp với từng đối tượng. Thêm vào đó, trình độ tiếng Việt đầu vào không đồng đều giữa các học viên cũng gây ra không ít khó khăn. Một số học viên có nền tảng tiếng Việt yếu, dẫn đến việc gặp trở ngại khi tham gia các hoạt động đòi hỏi sự tương tác cao. Thời lượng học tập hạn chế cũng là một thách thức đáng kể. Với khối lượng kiến thức lớn cần truyền

đạt trong một khoảng thời gian giới hạn, giảng viên đôi khi chịu áp lực phải hoàn thành chương trình, dẫn đến việc ưu tiên truyền thụ kiến thức hơn là tổ chức các hoạt động tương tác, tích cực. Cuối cùng, tâm lý ngại giao tiếp ở một số học viên là rào cản không nhỏ. Họ có thể cảm thấy e ngại, thiếu tự tin khi phải thể hiện bản thân bằng tiếng Việt, đặc biệt trong một môi trường học thuật và quân sự nghiêm túc như Học viện Quân y.

Nhìn chung, việc nâng cao hiệu quả giảng dạy tiếng Việt chuyên ngành cho học viên quốc tế tại Học viện Quân y đòi hỏi sự kết hợp linh hoạt giữa đổi mới phương pháp giảng dạy, khai thác tối đa lợi thế về cơ sở vật chất và tinh thần học tập của học viên, đồng thời tìm ra giải pháp phù hợp để vượt qua những thách thức hiện hữu.

2.3. Giải pháp ứng dụng phương pháp dạy học tích cực

2.3.1. Đổi mới nội dung và tài liệu giảng dạy theo hướng tích cực

Nội dung và tài liệu giảng dạy cần được thiết kế lại để khuyến khích sự chủ động và tương tác của học viên. Thay vì chỉ cung cấp các bài đọc và bài tập ngữ pháp khô khan, cần tích hợp các tình huống giao tiếp thực tế liên quan đến chuyên ngành y học và quân sự. Ví dụ, xây dựng các kịch bản đóng vai về việc khám bệnh, trao đổi thông tin y tế, chỉ huy quân sự, hoặc các tình huống cấp cứu. Tài liệu cần sử dụng ngôn ngữ tiếng Việt tự nhiên, gần gũi với đời sống và công việc của học viên. Đặc biệt, cần chú trọng phát triển các tài liệu chuyên biệt, tích hợp từ vựng và cấu trúc ngữ pháp y học, quân sự một cách có hệ thống. Các bài tập không chỉ dừng lại ở việc điền từ, chọn đáp án mà cần hướng tới việc phân tích, tổng hợp thông tin, đưa ra ý kiến cá nhân.

2.3.2. Đa dạng hóa hình thức và kỹ thuật dạy học

Việc áp dụng đa dạng các hình thức và kỹ thuật dạy học sẽ tạo môi trường học tập sôi nổi, khuyến khích học viên tham gia tích cực. Các phương pháp như học theo dự án (project-based learning), học theo tình huống (case study), và làm việc nhóm (group work) cần được đẩy mạnh. Ví dụ, học viên có thể được giao một dự án nghiên cứu về một bệnh dịch phổ biến ở Việt Nam, sau đó trình bày kết quả bằng tiếng Việt. Hoặc, giảng viên có thể đưa ra một tình huống y tế khẩn cấp và yêu cầu các nhóm học viên thảo luận, đưa ra phương án xử lý bằng tiếng Việt. Các kỹ thuật

dạy học cụ thể như “động não” (brainstorming), “tranh luận” (debate), “phỏng vấn” (interview), “thuyết trình” (presentation) cũng cần được lồng ghép thường xuyên. Tổ chức các buổi ngoại khóa, tham quan thực tế tại các bệnh viện quân y, bảo tàng quân sự, hoặc các địa điểm văn hóa lịch sử sẽ giúp học viên vừa học tiếng Việt, vừa tìm hiểu văn hóa và thực tiễn Việt Nam. Các trò chơi học tập (gamification) cũng là một hình thức hiệu quả để củng cố từ vựng và ngữ pháp một cách nhẹ nhàng, tạo không khí thoải mái cho lớp học.

2.3.3. Nâng cao năng lực chuyên môn và phương pháp sư phạm cho giảng viên

Giảng viên là yếu tố then chốt quyết định sự thành công của việc ứng dụng phương pháp dạy học tích cực. Do đó, cần có các chương trình bồi dưỡng thường xuyên về phương pháp sư phạm hiện đại, đặc biệt là các kỹ thuật dạy học tích cực cho giảng viên. Giảng viên cần được trang bị kiến thức về tâm lý học lứa tuổi, tâm lý học ngôn ngữ, và đặc điểm văn hóa của học viên quốc tế để có thể thiết kế bài giảng phù hợp và xử lý các tình huống sư phạm một cách khéo léo. Bên cạnh đó, giảng viên cần không ngừng nâng cao trình độ tiếng Việt chuyên ngành y học và quân sự, cũng như khả năng giao tiếp liên văn hóa. Việc này giúp giảng viên tự tin hơn trong việc sử dụng các thuật ngữ chuyên môn và giải thích các khái niệm phức tạp bằng tiếng Việt một cách rõ ràng. Giảng viên cần thay đổi vai trò từ người truyền đạt kiến thức sang người tổ chức, định hướng và hỗ trợ học viên. Khuyến khích giảng viên chủ động tìm kiếm, chia sẻ kinh nghiệm và học hỏi lẫn nhau thông qua các buổi sinh hoạt chuyên môn, hội thảo khoa học. Tạo điều kiện cho giảng viên tham gia các khóa học, hội nghị quốc tế về giảng dạy tiếng Việt cho người nước ngoài để cập nhật xu hướng mới.

2.3.4. Ứng dụng công nghệ thông tin và truyền thông trong dạy học

Công nghệ thông tin và truyền thông (CNTT-TT) là công cụ đắc lực để triển khai các phương pháp dạy học tích cực. Học viện cần đầu tư và khuyến khích giảng viên, học viên sử dụng các nền tảng học tập trực tuyến (LMS), phần mềm học ngôn ngữ chuyên dụng, từ điển điện tử chuyên ngành, và các ứng dụng di động hỗ trợ học tiếng Việt. Ví dụ, sử dụng các ứng dụng flashcard để học từ vựng y học, hoặc các phần mềm luyện phát

âm. Việc tích hợp các công cụ tương tác như bảng thông minh (smartboard), phần mềm trình chiếu có tính năng tương tác, hoặc các công cụ tạo bài tập trực tuyến sẽ giúp bài giảng trở nên sinh động và hấp dẫn hơn. Học viên có thể sử dụng các công cụ này để làm bài tập, thực hành giao tiếp, hoặc tham gia các trò chơi học tập. Ngoài ra, việc xây dựng kho học liệu số phong phú bao gồm các bài giảng điện tử, video bài giảng, tài liệu tham khảo chuyên ngành, và các bài tập tự luyện sẽ tạo điều kiện cho học viên tự học mọi lúc mọi nơi. Khuyến khích học viên sử dụng các mạng xã hội học thuật hoặc diễn đàn trực tuyến để trao đổi, thảo luận bằng tiếng Việt về các chủ đề chuyên ngành, tạo môi trường học tập mở rộng ngoài giờ lên lớp.

III. KẾT LUẬN

Ứng dụng phương pháp dạy học tích cực trong giảng dạy tiếng Việt cho học viên quốc tế tại Học viện Quân y là một hướng đi tất yếu và hiệu quả. Việc chuyển đổi từ mô hình truyền thụ kiến thức sang mô hình lấy người học làm trung tâm không chỉ giúp học viên nắm vững tiếng Việt mà còn phát triển toàn diện các kỹ năng cần thiết cho sự nghiệp tương lai. Bằng cách đổi mới nội dung và tài liệu, đa dạng hóa hình thức dạy học, nâng cao năng lực giảng viên và ứng dụng mạnh mẽ công nghệ thông tin, Học viện Quân y sẽ tạo ra một môi trường học tập năng động, sáng tạo, góp phần đào tạo ra những cán bộ quân y quốc tế giỏi chuyên môn, vững tiếng Việt, đáp ứng mục tiêu yêu cầu đào tạo của Học viện.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Phạm Thị Thúy (2013), Lợi ích của phương pháp giảng dạy tích cực, <http://www.giaoduc.edu.vn/loi-ich-cua-phuong-phap-giang-day-tichcuc.htm>, truy cập ngày 20/4/2018.
- [2] Pasi Sahlberg (2011), Finnish lessons, Comlombia University, New York.
- [3] Hoàng Phê (2016), Từ điển tiếng Việt, Nxb Hồng Đức, Hà Nội.
- [4] Акишина А.А., Каган О.Е. (2002), Учимся учить, Москва.
- [5] Nguyễn Trọng Hoàn (2016), Dạy cách học, <http://www.nhandan.com.vn/hangthang/doisongxahoi/item/29434202-day-cach-hoc.html>, truy cập ngày 2/5/2018.
- [6] Phan Trọng Ngọ (2005), Dạy học và phương pháp dạy học trong nhà trường, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
- [7] Đặng Vũ Hoạt, Hà Thị Đức (2017), Lí luận dạy học đại học. Nxb. Đại học Sư phạm Hà Nội, tr.78.